

SZÉKELY HIRLAP.

Politikai és társadalmi lap s a „Jogász-Egylet” közlönye.

Szerkesztői szállás:

Szent-Miklós-utca 791. sz. hová a lap szellemi részét
illető cikkek küldendők.

Kiadó-hivatal:

A ref. főtanoda könyvnyomdája, hová az előfizetési pen-
zek és reclamatiók küldendők.

Hirdetési díj: Egy háromszor hasábozott garmond sor vagy
annak térfogata 6 kr.; bélyegilleték minden hirdetés után külön 30 kr.

A hirdetési díjak előre fizetendők.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal.

Buda-Pesten:

Braun Ede az **hirdetményi ügynöksége,**
(József-tér, 10. sz. I. emelet.)

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton egy egész lven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Félévre 3 frt.
Negyedévre 1 „ 50 kr.

M.-Vásárhely, 1875. nov. 26-án.

Hazai tekintélyesebb földbirtokosainknak egyike, kinek birtoka a királyhágon inneni és tuli több megyében fekszik, s mint a korral haladni kívánó tevékeny gazda, nemcsak földműveléssel, hanem a lehető legkiterjedtebb, s többirányu gazdasági üzletekkel foglalkozik, s mint ilyennek, úgy földbirtoka, mint különböző üzleti viszonyából kifolyólag többrendbeli ügyes-bajos vagyis peres dolgai vannak folyamatban a külön bíróságok előtt; közelebbről egy magán társaságban a legnagyobb foku lehangoltsággal beszél el, hogy az említett két országgrészben érvényben levő külön törvények értelmében, ugyanazon alapu, természetü ügyek mennyire egymástól elütő eredménnyel láttatnak el a királyhágon innen és tul. És az igen természetes következménye a jelenlegi igazságszolgáltatási helyzetnek.

Az eljárás alaki részének ugyan egyenlő törvény alapján teljesen egyenlőnek kell lenni minden hazai bíróság előtt a polgári törvénykezési rendtartás értelmében, de az eljárás, illetőleg a per tárgyat képező jogok és kötelezettségek megállapítását és ítéletes eldöntését irányító, s szabályozó anyagi törvények különbözősége akárhány hasonló, sőt egyenlő esetben is csaknem ellentétes következményekre vezet.

Hazánk erdélyi részében az austriai polgári törvénykönyv, másik részében pedig a „corpus juris hungarici” s mindezekkel kapcsolatos rendeletek és felsőbb bírósági döntvények alapján első foku, mint felsőbb bíróságaink legjobb felfogásuk szerinti meggyőződésük és teljes igyekezetük mellett kénytelenek az ellentétességhez naponta számtalan adatot szolgáltatni.

Ha egy szakértő jogász már most azon említett földbirtokos helyzetébe képezi magát, ki csaknem egy időben p. o. a debreczeni és brasói törvényszéknél egyenlő vagy hasonló esetből kifolyólag, mint fel- vagy alperes tartalmilag egymástól lényegesen különböző vagy teljesen elütő ítéleteket nyer, sőt az igénybe vehető perorvoslatok következtében még a legfőbb forumoknál sem számíthat az ítéletek egyenlősítésére, könnyen beláthatja, az említett ellentétességből származható fogalomzavart, s azzal kapcsolatosan, s igen természetesen jární szokott lehangoltság indokoltságát.

Tudjuk mi azt s mondhatni, érezzük nagyon jól, hogy a codifikationalis műveleteknek egyik legnehezebbike egy lehetőleg teljesen kielégítő anyagi polgári törvénykönyv elkészítése. S ha valahol, az bizonyára hazánkban, hol annak külön vidékein egész halmaza áll rendelkezésére az ügyvédi és bírói karnak a különböző törvények-

nek, s az ugynevezett szokásos jogot képviselő bírói határozatoknak. Mindezeknek létjogából magyarázható ki azon nehézség, melylyel nálunk az új anyagi polgári törvénykönyv készítőinek a legnagyobb foku szakösmerettel párosult működésükben meg kell küzdeni. Ezen körülmények teszik felfoghatóvá azt, hogy e tekintetben nálunk a codifikationalis törekvések döntő eredményt még mind ez ideig felmutatni képesek nem voltak.

Ha igazságosak akarunk azonban lenni, nem tagadhatjuk meg sem kormányunktól, sem törvényhozó testületünktől, sem egyes kiválóbb szakíróinktól a gondoskodást és törekvést az e tekintetben bajok elháríthatása végetti irány keresésében. Ezt tanusítják ugyanis mindazon törvényhozási intézkedések és egyes javaslatok és műtörédek, melyek az utóbbi évtizedből felmutathatók. Csakhogy igen természetesen, ha mindezek egyengették is részben a codifikatio felé vezető, s a czél megközelíthetéseére alkalmas ut és irány megjelölését, s lehető követését, de nem vezethettek azon kielégítő eredményre, a mi a polgári jogok és kötelezettségek, s következményeik lehető egyenlősége és határozottsága szempontjából multhatatlannul kívánatos lenne.

Ha tehát jelen helyzetünkben tekintetbe vesszük még a nagy közönségnek a perekben érdekelt számos tagjainál meglevő tájékoztatlanságot s abból kifolyólag a jog és igazság iránti felfogás és elbírálásban tapasztalható különbözőséget, önkényt merül fel még pedig a maga teljességében az ország lakosságának azon indokolt és nagyonis méltányos kívánsága, hogy egy czél-szerű anyagi polgári törvénykönyv minél előbbi megkésztése és törvényerőre leendő emelése a legnagyobb nehézségek legyőzésével és bármily áldozattal is eszközöltessék. Mert a codifikationalis munkálatok díjazására szolgálni kellett kiadás levonásával s apasztásával lehet, hogy pár ezer forint meg lesz takarítva az államkincstár részére, de ebből minden fillér ezerszeres kiáltó jelévé válik az abból már bekövetkezett s még ezután bekövetkezendő hátrányoknak s ha valami tekintetben, itt kellő tapintatossággal és megfontolt körültekintéssel alkalmazott bármily foku költsékezés épen magának az ország adózó polgárainak érdekében bizonyára a legjobban ki fogná fizetni magát.

Ezek alapján teljes meggyőződésünk, hogy ha a jelenleg tárgyalás alatt levő országos költségvetés bármely ágában s bárminő mérvben történik változás, jobb és üdvösebb nem lehet egy is, mintha a codifikatio fejlesztésére, rendelkezésre bocsátandó összeg lehetőleg a legmagasabb fokra emeltetik.

Vélemény és indítvány

a maros-vásárhelyi Jogász-Egylet III-ik szakosztálya által kitűzött következő kérdés felett:

„A tiszta vádrendszer kívánatosabb volna-e nálunk a jelenleg alkalmazott vegyes rendszernél s ha igen, minő feltételek szerint.”

FEKETE GÁBOR

királyi ítélő táblai elnöki titkártól.

(Folytatás.)

IV.**Az előleges vizsgálat.**

Az előleges vizsgálat a bünvádi eljárás legfontosabb kérdését képezi, mert itt nem kevesebbről van szó, mint arról, hogy a büntügyi üldözés szigorja a polgári szabadság szentségével összhangba hozás-sék, hogy a megsértett összesség érdekei védelmet nyerjenek, de hogy ártatlan egyénen sérelem ne történjék. Az előleges vizsgálat feladata a tárgyi és alanyi tényállás megismeréséhez szükséges adatok egybegyűjtése.

A vádelv következetes alkalmazása elmélet szempontjából azt követeli, hogy az elővizsgálat a fő-tárgyalással azonos elvekre fektettség, hogy a szóbeliség és nyilvánosság már itt is érvényesüljön. Gneist azt mondja, hogy: „mindazon okok, a melyek a bünvádi eljárás nyilvánossága mellett szólanak, s a melyek annak elismerésére vezettek, az „előleges vizsgálatra is érvényesek, mert minden „kifelé irányzott bírói működés rendeltetésénél fogva „nyilvános kell, hogy legyen.”

A gyakorlatban azonban sok eltérés van.

Amerikában a törvény a nyilvánosság minden korlátozását kizárja; Angliában azonban ez az elővizsgálat felől 1848. augusztus hó 16-án kelt törvényben ninesen előírva, mindazonáltal a gyakorlatban teljes nyilvánosság uralkodik. Az elővizsgálat szükségessége ninesen előírva, a vádló vádját közvetlenül a nagy jury elejébe viheti, s csak akkor van elővizsgálat, ha indítványba hozatik, s czélja csak az, hogy a béke- vagy rendőrbíró, ki ezt vezet, meggyőződjék, hogy van-e elég ok arra, hogy vádlottnak az ítélő bíróság előtti megjelenése fogság vagy kezesség által biztosíttassék. A bíró tevékenysége az elővizsgálatban csak bíráló, ítélő; a felek dolga a bizonyítékokat előszerezni. A nyomozati elv ugyan itt sem teljesen idegen, mert a bíró utmutatást ad az elővizsgálat miképeni kiegészítése iránt, s a hol önkénytes vádló ninesen, vádlóról gondoskodik, de másfelől a védelmi bizonyítékokat is segíti, mindazonáltal a főszűly a felek cselekvényein van, s a bíró csak határozni van hivatva.

Ezzel ellenkezőleg Franciaországban nem esküdtszék elejébe tartozó ügyekben közvetlen idézés is meg van engedve, s elővizsgálat nem szükséges, oly esetekben azonban, hol elővizsgálat vezetettetik be, az ügyész a vizsgálat folyamában egészen háttérbe szorul s csakis a vizsgálóbíró cselekszik. A Code d' instruction criminal 61-ik art. szerint ugyan a bíróság hivatalbólí nyomozásra ninesen hivatva, azonban a gyakorlatban a bíróságok az elővizsgálat iránt az ügyész ajánlatát bevárják, de aztán teljesen szabadon járnak el, míg a nyomozatokat befejezik, s csak akkor adják az iratokat ujából át az ügyésznek ajánlat végett. Ezek szerint ott az elővizsgálat egészen nyomozati és titkos. Vádlott ügyféli jogai egészen el vannak nyomva.²⁶⁾

²⁶⁾ Német b. elj. javaslat indokai 166. s következő lapjai.

Schottlandban az elővizsgálat egészen ismeretlen, s csak az államügyészség általi előkészítő eljárás áll fenn.

Az osztrák 1873-ki büntető perrendtartás és a német bünvádi elj. javaslat az elővizsgálatnak a főtárgyalással összhangba hozatalát azért akarták némileg elérni, hogy az eljárást egyszerűsítették, s a felek jogait kitágították; szakítottak a teljesen nyomozó eljárással, meghonosították a vádalakot, de az angol nyilvánosságot sem utánozták egészen, bárha elmélet szempontjából a nyilvánosság helyességét az indokokban elismerik.

A magyar jogász-gyűlés is kimondotta, hogy: „a törvénykezés terén a szóbeli és nyilvános eljárás „mielőbbi behozatalát szükségesnek tartja.”

Nézetem szerint az elővizsgálat teljes nyilvánossága, miként alább bővebben érinteni fogom, nálunk még nem valósítható, s ez okból a bírói nyomozást az elővizsgálatban szükségesnek tartom, s inkább hajlandó vagyok azon nézet mellé csatlakozni, melyszerint a sajátképeni vádeljárás csak ott kezdődik, midőn vád emeltetett, mert a vádperben nemcsak vádló, hanem vádlott létezése is feltételeztetik, s mind az, a mi a vádemelés céljából az előtt az ügy tisztázása végett történik, a tulajdonképeni vádperen kívül esik.

Ezek előrebocsátása után nyilatkozom az elővizsgálat néhány főbb kérdéseire nézve.

a) Megengedett és kötelező elővizsgálat.

Hogy vádrendszer mellett a feljelentések a közvádlónál összpontosítandók a végett, hogy a további lépések iránt magát elhatározhassa: igen természetes.

A míg a nyomozás csak általánosságban mozog s alapos gyanu senki ellen sincsen, addig az egész teendő tulajdonképen csak az ügyészség és rendőrség körébe tartozik, mivel azonban nálunk még alkalmas rendőrség nincsen, s hogy egyhamar legyen, nem remélhetjük, felhatalmazandónak vélem ugyan az ügyészt, hogy a rendőrség s más politikai közegek által előleges nyomozatokat tétethessen, de hogy ne kellessék más alkalmas közeg hiányában a vizsgálatnak már ezen stadiumában is minden lépten-nyomon bírói közreműködést kérnie, s az ügy gyorsan, biztosan és egyöntetűleg vezethetessék, — már itt is szükségesnek tartom, hogy minden rendes nyomozati lépés a vizsgálóbíróra bízassék. Ha azonban az előleges nyomozatok szerint valamely közvád alá tartozó vétség vagy büntett tárgyi tényálladéka megállapított, és valamely egyén ellen annak elkövetésére nézve alapos gyanu merül fel, nemkülönben, ha a nyomozatok eredményre nem vezetnek, legyen köteles az iratokat az ügyészszel közölni, s indítványát bevárni.

Oly esetben, ha a cselekvény nem képez közvád alá tartozó büntettet vagy vétséget, vagy ha jogos gyanu senki ellen sem fordul elő, az ügyész a feljelentést elvetheti vagy a nyomozatokat megszüntetheti, s értesíti erről a vizsgálóbíró; ezen jog az ügyészt fennebb már kifejtett véleményeimből kifolyólag megilleti; kérdés azonban, hogy oly esetben, ha az általános nyomozatok eredménye szerint valamely egyént alapos gyanu terhel, köteles legyen-e az ügyész ezen egyén ellen a rendes bírói elővizsgálat bevezetését kérni vagy azonnal vádat emelhet, vagyis, hogy megengedett vagy kötelező elővizsgálat lenne-e életbe léptetendő?

Némelyek az elővizsgálatot teljesen törölni akarják, mert nem látják az elővizsgálatot szükségesnek, mint a hogy Schottlandban általában, Franciaországban pedig az esküdszék elejébe nem tartozó ügyekben nem ismeretes az elővizsgálat, mások pedig minden ügyben a kihágásokat kivéve, kötelező elővizsgálatot kívánnak, mint ez jelenleg Würtembergben fennáll, hol t. i. a közép- és felsőbb rangu törvényszékek elejébe tartozó ügyekben az elővizsgálat szükséges, az alsóbb rangu bíróságoknál pedig az ügyész egyáltalában csak mellékes szereppel bír, s a kezdeményezés a bíróság feladata. (Art. 240—242.)²⁷⁾

Gneist elővizsgálatot kíván minden szorosabb értelemben vett büntettnél, minden oly ügyben, hol elfogatási parancs lett kibocsátva, minden popularis keresetnél és minden vétségnél, ha azt az ügyész vagy gyanusított kívánja (79. lap.)

²⁷⁾ Német b. elj. javaslat indokai 168. lap. V. Stemann: die gerichtliche Voruntersuchung ist aufzuheben; an die Stelle derselben tritt das staatsanwaltschaftliche Ermittlungsverfahren.

Az új osztr. bünvádi eljárás szerint esküdszék elejébe tartozó ügyeknél a vádállapotba helyezést elővizsgálat kell hogy megelőzze; más esetekben azonban az ügyész vagy a magánvádlóra bízatik, hogy belátása szerint elővizsgálatot kérjen. (91. §.)

E szerint fontosabb esetekben nincsen az ügyészre bízva, hogy mikor emeljen vádat, vádlott érdekében a súlyosabb esetekben az elővizsgálat kötelező; azonban a kisebb esetekben is elrendeltetik az elővizsgálat, hogy ha vádlott az ügyészi vád ellen kifogásokkal él, s a bíróság az ügyet nem látja annyira tisztázva, hogy annak alapján a főtárgyalás megtarthassék. (221. §.)

A német b. e. javaslatban az elővizsgálatra nézve azon intézkedés foglaltatik, hogy:

a) a birodalmi törvényszék (Reichtsgericht) eleibe tartozó ügyeknél szükséges;

b) az esküdszéki ügyekben megengedett;

c) a Schöffengericht eleibe tartozó ügyeknél ki van zárva. (149. §.)

Indokul az hozatik fel, hogy miután olyan rendőrség, a mely a bírói elővizsgálatot teljesíthesse, nincsen, az kikerülhetetlen, s a szerint, a mint az esetek többé vagy kevésbé súlyosak, az elővizsgálatra nézve is különböző szabályok állítottak fel.

Nézetem szerint azon esetben, midőn az általános nyomozatok rendjén valamely közvád alá tartozó cselekvény tárgyi tényálladéka megállapítottnak látszik, s valamely egyén ellen alapos gyanu forog fenn, az elővizsgálat nemcsak az ügyész, hanem gyanusított érdekében is egyaránt szükséges lehet, s ennélfogva nem tartom helyesnek azt, hogy bizonyos ügyekben az elővizsgálat kizárassék, de viszont nem pártolhatom azt sem, hogy valamely meghatározott nemű ügyekben kötelező legyen; mert miután az elővizsgálat az igazság felderítése tekintetéből szükséges, mindkét félnek érdekében állhat elővizsgálatot kérni, de viszont ott, hol az ügy már az elővizsgálat rendjén kellőleg tisztázva van, a felek érdekeivel ellenkezik a véglebonyolítást hátráltató elővizsgálat.

Véleményem szerint tehát minden közvád alá tartozó büntett vagy vétségnél (az osztr. btk. értelmében) az elővizsgálat facultative lenne kimondandó, t. i. ha azt sem az ügyész; sem gyanusított nem kívánja, akkor nem szükséges; ha azonban az ügyész indítványozza vagy gyanusított annak szükségét érzi, az elővizsgálatot megengedendőnek vélem, ha csak jogi akadály nem áll ellent; mert mindig szem előtt kell tartanunk azt, hogy gyanusított ártatlan is lehet; nem szabad tehát esetleges védeveitől megvonni s az alkalomtól megfosztani, hogy ártatlanságát kimutathassa, mielőtt a vádlottak padjára jutna.²⁸⁾

Arra nézve, hogy gyanusított elővizsgálatot kérhessen, okul szolgálhatna, ha gyanusítottként ki hallgattatik, fogságba helyeztetik vagy ha az ügyész üldözésre határozza el magát, t. i. hogyha egyenest vádat emel.

Kötelezőleg az elővizsgálatot csak popularis kereset esetében és akkor vélném kimondandónak, ha gyanusított távol van, s holléte nem tudatik.

b) Az elővizsgálati ajánlat és határozat.

Az új osztr. bpts. szerint, ha az államügyész elővizsgálatot ajánl, köteles az iratokat a vizsgálóbíróval közölni, s ez, ha az ajánlattal egyetért, a határozatot kimondja, különben a bírói kamra (Rathskammer) elejébe viszi, melynél a tanácskozásban részt vesz, de nem szavaz, s a melyhez az államügyész is meghívatik. (91—92. §§.)

A német b. elj. javaslat szerint az ügyészi ajánlat meg kell hogy az egyént, s a tényt jelölje, hogy legyen a vizsgálatnak biztos iránya. Ha a vizsgálóbíró az ügyész ajánlatával egyetért, e vizsgálatot elrendeli, ellenkező esetben a törvényszék határoz, s ha a bíróság illetéktelen, ha a bünvádi üldözés vagy az elővizsgálat ki van zárva, vagy ha a megjelölt cselekvény nem büntethető, elutasító határozatot hoz, mely ellen az ügyész felelkezhet; az elővizsgálat elrendelése ellen jogorvoslat nem engedtetik. (150—151. XII.)

E szerint a bíróság az elővizsgálati ajánlatot nem utasíthatja vissza oly esetben, ha az ügyet a főtárgyalás megtartására elegendőleg tisztázva látja,

²⁸⁾ Heintze: 31—35. lap.

mert a vizsgálat vádlott érdekében is kívánatos, — hanem csak akkor, hogy ha jogi akadályok forognak fenn ellene vagy ha az indítvány törvényes kellei hiányoznak, mely esetben hasonlóképen visszautasításnak van helye.

Nálunk is eddigelé oly esetben, ha a vizsgálóbíró az ügyészszel egyetértett, az elővizsgálatot (resp. személyi vizsgálatot) ő mondotta ki, s úgy hiszem legezészerűbb lenne, azt ezutánra is a vizsgálóbíróra bízni; azonban ha az ügyészszel ellenkező véleményben van, akkor a bíróság határozatát szükségesnek tartom. Miután a vádeljárásban az üldözésért az ügyész felelős, úgy vélem célszerű a német belj. javaslat azon intézkedése, hogy az elővizsgálati ajánlat csak akkor utasíthatassék vissza, ha az ellen jogi vagy alaki akadályok forognak fenn, mert az elővizsgálat épen arra való, hogy az anyagi igazság felderíthessék; az ellen tehát lehetőleg kevés nehézség támasztandó, mihelyt annak valamelyik feltségét érezi.

Ha az elővizsgálat elrendeltetik, a jogorvoslatot én is kizárandónak tartom, mivel vádlott felelbezését e határozat ellen — remedium pro avertenda inquisitione — a vádeljárásba, fennebbiekől kifolyólag beleillőnek nem vélem. Ha azonban az elővizsgálat nem rendeltetik el, akkor a felelbezési jogot nemcsak az ügyésznek, mint a német javaslat, hanem gyanusítottnak is, a ki ellen t. i. az ügyész az elővizsgálat bevezetését kérte, megadandónak vélem; mert különben nem lenne alkalma az ügyésznek a további üldözésre, de viszont az általános nyomozat alatt netán huzamosabb ideig is fogva tartott gyanusítottak sem lenne módjában ártatlanságát kimutatni, s polgári becsületének tisztaságát bebizonyítani.

Igen helyesnek tartom a német javaslat azon intézkedését is, hogy az ügyészi ajánlatban körvonaltassék, a cselekvény megnevezessék, hogy ki ellen terjesztessék ki a vizsgálat, hogy annak biztos iránya legyen, s a vizsgálóbíró egyébre ne terjeszkedjék ki, mint a mely tényért a vizsgálat kéretett. Önkényt értedődik, hogy ha azért valamely újabb, közvád alá tartozó ténynek nyomára jön, arról az ügyészt azonnal értesíteni tartozik.

(Folytatása köv.)

Olaszország és műkincsei.

(Folytatás.)

3. A „Porta Pia,” hajdan a „Porta Nomentana,” Michel Angelo diszitménye, melyet 1851-ben Vespian építész kijavított Ennek közelében volt a „Campo scelerato,” hová a fogadalmat sértett „vesta szűzek” elevenen eltemettetének; 6—10 évig terjedő életkorban vétetvén fel a vesta szolgálatába, 10 évig oktattattak, 10 évig szolgáltak és ismét 10 évig tanítottak; őrizték a Palladiumot (Pallas vagy Minerva képe) és az örökös tüzet, melynek kialunni nem volt szabad, és nyilvános megjelenéskor lictor léptetvén elöltők, akkora megtiszteltetésben részesültek ezen istenasszony szolgálói, hogy még a halálra ítéltnek is meg kellett kegyelmeznii, ha velök találkozott, — illő volt tehát, hogy a szent hirben élő ilyen nők fogadalmának megsértése a legborzasztóbb büntetést vonja maga után. Aranyos pártá, bíborral himzett hó-fehér hosszú ruha és hószínű sűrű fától ékítette egy vesta szűz méltóságos és deli megjelenését.

4. A „Porta san Lorenzo,” hajdan „Porta Tiburtina,” Tibur a mai Tivolihoz vezető útról elnevezve, mely kitűnő szépségű vidékével a régi és az új Rómának is paradicsomkertje. (Később fogunk róla emlékezni.) Ennek közelében vannak a híres aque Marzia; Tepula és Giulia vízvezetékek.

5. A „Porta Maggiore,” hajdan „Praenestina,” Claudius császár által diadalív alakban építette, ennek közelében volt a Sever Sándor császár által építtetett csatorna, mely a vizet a Varus kertjeibe vezeté.

6. A Porta San Giovanni XIII. Gergely pápa (Buono Campagno) által 1586-ban a hajdani „Porta Astinaria” helyébe építette, — építész Giovanni della Porta.

7. A „Porta Appia” vagy „San Sebastiano” a hajdani „Porta Capena,” mostani nevét a közelében levő szent Sebestyén templomától veszi. A mű a XVI-ik századból való.

8. A „Porta san Paolo,” hajdan „Porta Ostiense,” mostani nevét a szent Pál basilikájától — régi nevét a Clandius által épített ostiai kikötőtől nyerte, mely azon-

ban most a tengerparttól félmértföldre feltölt homokkal és most csak kiásott romok láthatók.

9. A „Porta Portese,” hajdan „Porta Portuensis” nevű kikötőjétől Tráján császárnak úgy nevezve.

10. A „Porta San Pankratio vagy Aurelia a Jani culus hegyen — megújított Antonio da Rossi, és legutóbbi időben Vespinian által.

11. A „Porta Cavalleggeri,” a Civitavecchia nevezetű utvonalon és

12. A „Porta Angelica,” mely a Monte Mario halomra vezet.

Rómának hidjai is kitűnő szép sculpturakkal vannak rakva. Első a „Ponte san Angelo,” melyen az „Angyal” várba juthatni, két gyönyörű szobra szt. Péter és Pálnak Lorenzotól és P. Rómánótól, és nyolcz angyal ércből Berninitől képezik a diszitményt. Második a Ponte Sisto 1474-ben IV. Sixtus pápa által építtetve az ugynevezett Janiculus vagy Antonius hidja helyén, mely a keleti oldalon levő Villa Corsini és a Porta San Pancratio felé vezet. Harmadik a Ponte Quattro Capi vagy Fabricio a szt. Bertalan szigetére épült, Róma építésének 690-ik évében; tehát 1938 éves. Negyedik a „Ponte San Bartolomeo,” épült a IV. században és összeköti a sz. Bertalan szigetét a Tiber jobb partjával. Ezen alól az ötödik hid a „Ponte Rotto vagy Palatino,” mely a legrégibb; 1598-ban elszakasztotta az árvíz és 1853-ban a régi talapatokra vasból építtetett. Hatodik a „Ponte di ferro” Oudry építés műve új modorban. Hetedik a „Ponte Emilio” kívül a városon a flamimai uton, nagyon régi hid leronboltatott a Constantió és Massenzio közti csatában és helyreállíttatott 1815-ben Valladier építész által.

Rómának jelenleg 148 tére (piacza) közül a nevezetesebbek következők:

1. A „Piazza Barberini” az északnyugoti lejtőn a Quirinalnak, a Barberini palotától így elnevezve, melyet VIII. Urbán pápa (Maffeo Barberini:) 1623—1644 Carlo Maderno, Borromini, és Bernini által építtetett, és mely a vaticani után legnagyobb Rómában. E palotta építésénél a nevezett pápa Róma antik műremekeit saját palotája díszítésére annyira megrabolta, hogy a nép közt eme epigramm terjedett el: „quod non fecerant barbari, fecere Barberini (a mit a barbarok nem pusztítottak el, tették azt a Barberinik.) — A tér közepén van egy gyönyörű szökőkút Berninitől, mely áll négy Delphin által tartott csigából, honnan Triton, Poseidon és Amphitrite fia kiemelkedvén, tetejéről magasra veti a vizsugarait. (e palotáról később:)

2. A Foro Boario a Tiber felé a palatinushegy alatt Hercules oltárával és Septimius Sever diadalívvel.

3. A „Piazza del Campidoglio” melyhez a híres Corso felől lépcsőzetten jutunk fel, melynek áttört támláit (ballustrad) két görög művű bázalt (augit és mágneskő vegyülék) oroszlán ékiti, melyek szájából viz ömlik ki. A lépcsőzet feletti részén Castor és Pollux két márvány szobra emelkedik oldalukon lovaikkal; a tér belsejét egy márvány gyözelemi jelvény ékiti, melyen Canstantin Augustus és Constantatin Ciesar szobrai emelkednek. A tér közepén van Marc Aurel lovagszobra bronzból. A tér körül nevezetes épületek emelkednek a campidolio-i museum, a conservatorium palotája a tarpeji sziklához vezető lépcsővel és a tanácsház palotája, mely mellett lejutunk a forumra. Ez utóbbi palota tetején van az óratorony, melyből az egész modern és antik Róma nagyszerű panorámája látható — fentebb már érintettük, hogy a Campidoglio tér a régi Capitolium helyén terül el.

(Folytatása következik.)

Hirrovat.

— Bulyovszkyné Szilágyi Lilla jeles művésznők f. hó 25-én reggel érkezett városunkba s az indóháznál a városi és vidéki közönség nevében megjelentek élén Bodólla János ékes beszéddel fogadta a kitűnő vendéget, ki meghatóttan és szívélyesen felelt, megköszönvén a váratlan kitüntetést.

— Bulyovszkyné urhölgy tiszteletére vasárnap este fényes közvacsora fog rendeztetni a Transylvania nagy termében, melyen egy városi, mint a vidéki értelmiség nagy számmal lesz képviselve.

S z i n h á z.

„Gauthier Margit,” dráma 5 felv. Irta Dumas, fordította Bulyovszkyné, — ez vala az első darab, melyben a nagy színész nő először föllépett, tegnap (25-én) városunkban.

Bulyovszkiné Szilágyi Lilla asszony jövetelét hire messze megelőzte; a hir igen sokat mondott és mi igen sokat vártunk és örömmel nyilváníthatjuk, hogy a mi szépet és jót beszélt a hirnek száz nyelve, abban nem, a mi ellenkezőt terjeszteni igyekezett: abban igen is csalatkozánk.

Gauthier Margit egyike az általános színirodalomban létező legérdekesebb női alakoknak, s a ki azt híven és mindvégig a művészi magaslapon maradv játsza végig: annak művészete előtt föltétlen hódolattal hajolhatunk meg.

A méltán ünnepelt művésznő első pillanattól az utolsóig a legteljesebb sikerrel játszott, s gazdag művészetének kincseit szórta a játékát mély figyelemmel s helyenkint benső meghatottsággal kísért közönség előtt. Nem volt egyetlen jelenet is, melytől az élénk, kedélyes, érzelmentjes avagy szenvedélyes színezés dús változatai hiányoztak volna.

Mi láttuk e szerepet hazánk csaknem minden jelenleg élő jelesebb színésznőtől, s bár a fölfogás különbözősége, mely a hazai és a külföldi színpadokon fejlődött ki: élénken szembetűnik, mindazáltal mi a szépet, a bevégzett művészetet, ha különböző alakban jelenik is meg, örömmel üdvözljük és gyönyörrel szemléljük.

Nem akarunk mi személyes összehasonlításokat tenni a hazai művésznőink által ábrázolt Gauthier Margitok között, de annyit meggyőződésünk szerint határozottan kimondhatunk, hogy a mi mélyen tisztelt vendégünk előtt senkinek is elsőseget nem tulajdoníthatunk.

Nem mulaszthatjuk el a szép jelenetek sorozatából, mint kiváló fénypontokat kiemelni Margit jelenetét az öreg Duval, s bucsuját közvetlen azután Armandtól és azon remek monologot, melyet az elbukottaknak a társadalmi előítélet következtében végzetes és a megjavulhatásra, a társaság kebelébe visszafogadásra reményt sem nyújtó sorsáról mondott.

Az utolsó felvonás, melyet a kolozsvári lapok annyira magasztaltak, a közönségestől eltérő szempont alá esik.

Valamint a kornak általában mindenben jelszava a realismus — úgy az lett egy idő óta magában a művészetben is, a mi tagadhatatlanul az idealismushoz szokottak és arra vágyakodók előtt különösnek tűnik fel, és valóban hosszas aesthetikai vitákba lehetne a fölött bocsátkozni, hogy specialiter a színpadon hol van az eszményítésnek és az élet való hű ábrázolásának határvonala, s talán lehetne is in theoria egy ilyen választó pont fölét fölláttatni, de azért a nagy szellemeket az soha sem korlátozná, hogy tetszés szerint azon túl is ne csapongjanak.

A színpadi realistikus irány jelenleg legnagyobb mesterének s korunk kétségkívül első tragikusának Rossinak nagyszerű alakításaiban többször és mindannyiszor magasztos élvezettel gyönyörködünk, s midőn Bulyovszkynének utolsó, a megdöbbentésig borzató és a valót, hogy kissé tulerős kifejezést használunk, drasticus hiveséggel érzékitő jelenetét láttuk: akkor a hirneves Rossi jutott eszünkbe, a mi minden bizonynyal teljesen igazolja a mi kitűnő vendégünk felfogását; hogy aztán né-melyek tán inkább szerették volna azon jelenetet az általuk eddig látott; csaknem földfeletti eszménységgel adva: az egyszerűleg magánizlés dolga.

Szóval a művésznő a város színe java és a vidék csaknem összes intelligentiájából egybegyűlt nagy számu és oly fényes közönségét, milyenre mi nem emlékezünk, teljesen meghódította művészete varázsával, s a legnagyobb tüntetéssel kísérte a közönség minden jelenetét; egy pompás virágcokrot is kapott.

Nem mellőztetjük el itt e helyen határozottan visszautasítani egyik tekintélyes fővárosi lapnak a művésznőre tett ildomtalan s már csak egy nő iránt tanúsítandó tisztelett szempontjából is, kiméletlen, de mindek fölött teljesen alaptalan s a művésznőt csak egy általán nem ismerhetőtől származó megjegyzését.

Megengednek nekem a szintársulat tagjai, ha akkor, midőn a nap ragyog, nem emlegetjük a halvány csillagokat s csak annyit kívánunk, hogy valamint a csillagok jól tudják az ő járásukat, úgy a színészek is midőn kivált egy ily nagy művésznővel van szerencsájuk játszani, teljesen tanulják be szerepeiket s a tragisch jelenetet komischá változtató nyelvfizcamoktól óvakodjanak.

Nagy érdekléssel nézünk a többi előadások elé és hiszük, hogy azok a művésznő tegnapi diadalához csak ujjabbakat fognak teremteni.

L.

Törvénykezés.

A maros-vásárhelyi m. kir. ítélő tábla nyilvános ülésében az 1875-dik évi november 29-én és következő napjai következő ügydarabok adatnak elő:

I. Osztály. I. Tanács polgári ügyekben.

Binder Mihály r. b. által:

Gotsman J. Béli D. e. tulajdonelismerés, Lukás J. Salmen J. e. tulajdonelism. Nicolaus M. Moser P. e. élelmezés, Müller M. Petri P. e. atyaság elismerése, Motzás Z. Pulea II. e. fekvőségek, Felker K. Reményik s t. cég e. zálogjog, Transchenfels M. Salmen M. e. átkeblőzés, Valler J. G. Sterin C. e. igényp. Hietsch M. Hintz J. e. adóság, Zeimer R. Göbbel M. e. fekvőségek, Mark J. Tonika W. e. egy szőlő-kert, Hóltóvény község Fogarascher J. s t. e. munkabér, Zeidner H. Petru J. e. vételár, Schultz H. Boyer Fr. s t. e. igényp. Schwartz M. Goja L. e. adosság, Füzesi J. Bitai K. e. vételár, Binder Chr. Spatar P. s t. e. kamatok, Regman N. Gunesch J. e. kártérítés. Kokora M. Popa M. e. vételár, Bartel M. Balanu J. s t. e. kártérítés iránti ü.

Ferencz Károly r. b. által:

Tyifor Filip hagyatéki ü. Szakács János Makai Eliz s társai e. 800 frt, Dénes Jósefné Dénes Lukás e. tulajdonjog, Lutsch és Vagner cég Theil Márton e. 1514 frt, András Jósefné s társai Bodó Ignác e. végrendeletörv. Janula Gavrilla Zágreau Juon s neje e. zálogjog átkeblzése, Pap Demeter János kárpotlás kiutalása, Konya András gr. Csáky Rózália e. 5431 frt 40 kr. Drágus községe Fogarasi George e. 328 frt 61 1/2 kr. a kir. kincstár Mégai Gyula s társai e. igenyp. Jaklitsch János Szörtssei Benedek e. 900 frt váltó-p. Bartsay Zsigmond e. s társai Bartsay Abraham s társai e. korcsmárlásijog, Müller János Vaszilie Stoianu 22 frt 5 kr. Gidáli Rosenstein Pecula Joanu e. 20 frt, Drespling Valentin Borsianu Achim e. som. vizzah. Láposi János Stánes László e. 19 frt 70 kr. Farkas Dávid Nagy Sándor hagyatéka e. 170 frt, Horovicz Sámuel Kriza János s t. e. 24. frt, Schmit Dávid Léb Jósef e. 15 frt, Mauchner Józéfa gr. Teleki Lajos e. 18 1/2 és járul. iránti ü.

(Folytatása következik.)

Felelős szerkesztő:

KUTI ALBERT.

Hirdetmények.

Sz. 883. eln. 1875.

Pályázat.

A maros-vásárhelyi kir. járás-bírósnál üresedésbe jött joggyakornoki állomásra, melylyel 300 frt évi segélydíj van összekötve, ezen pályázat nyittatik, s felhivatlak mindazok, kik ezen állomást elnyerni óhajtják, hogy szabályszerűleg felszerelt s jogvégeztségeköt igazoló okmányaikkal ellátott folyamodványaikat folyó évi december hó 10-ik napjáig alólírt királyi törvényszéki elnökséghez nyújtassák be.

A kir. törvényszéki elnökségtől.

M.-Vásárhelytt, nov. 17.

Damokos,
elnök.

(151) (2—3)

(149)

(4-10)

25 évi tapasztalás szerint gyorsan, olcsón és alaposan gyógyít

BARTH FÜLÖP.

volt cs. k. kerületi állatorvos és szabadalom-tulajdonos,

Bécsben, Stadt, Gisellastrasse 4.

Rendelkezési idő 10–12 és 2–4 óra közt; levél vagy távirati úton is, és gyógyszeréről is gondoskodva lesz.

Epe-keverék. epe, epefolyás, epe-dinkel, békaepe ellen lólábakon, tüveg-
ként 2 ft. 60 kr.

Epe-keverék, epe, epefolyás, epe-dinkel, békaepe ellen lólábakon, tüvegenként 2 frt 60 kr.

Erős kenőcs, nyílalás, csontbántalmak, nyúlászor, ugyiszintén régi csont-kinövések ellen, egy tégely 2 ft.

Lo-folyadék, val-, csipő és keresztbenesség, csusz, intagulas, továbbá az izmok ficzomodásai, megrántásai, daganatai, merevségei és gyöngöségei ellen.

Morpheum, sábkék, daganatok, tőr-, csüdsömör, nyír-, bélrothadás és talp-
vér-folt ellen: üvegenként 1 flt 20 kr.

Patkó-kenőcs, gyöngye és törékeny patkó ellen; 1 fnt 20 kr.

Marhapor, lovak és szarvasmarháknak mirigy- és párolgásbajok, bélgörcs (Kolik), fölfuódás, hasszorulás és elsoványodás, étvágyhiány és a

Kutyakenőcs. bőrvizsketés és kiütés, rüh, érdesség, pikkely, rovar, fül-
folyás, orvosi segélyre való, mindenféle bőrbetegségre, 80 kr.

Kutyavacc a kutyák bálsó betegségei ellen. darabonként 60 kr. • Sniegal

Kütyüpor, gasse-bani gyógyszerteráiban is kapható.
Bizonyítványok, elismerő iratok és köszönőlevelek az elősorolt gyógyszerek jelen

hatásáról irodámban (Bécs, Kärntnerring, Gisellastrasse 4.) mindenkinek szíves megtekintésül készen állanak. Nyilvánosságra hoznám azokat, ha nem volnának

oly számosak, hogy még a leggyakorlottabb olvasó is alig olvashatná el 2—3 hónap alatt, és a mi Albrecht főherceg-tábornagy ő cs. k. fensége jószágigazgatósága, gr.

szternáczy Andor, gr. Jankovitz, gr. Zichy, gr. Apponyi, gr. Cigala, gr. Deym, Granden vágróf, gr. Wurmbrand, gr. Arz, gr. Ghorinszky, gr. Gaschin, gr. Waldendorf, gr. Collonitz, gr. Podstatzky, loyag Appiani, és k. tábornok. Ártótlak egy más ma

Használati utasítások mellékelve lesznek. — Főmehvíz arányozzatok mindig

frissen készítve azonnal szétküldetnek, és nem lesznek a rakktárakban romlásnak kitéve, mint azt többen hasonló készítményeikkel tenni szokták. — Tanács-kérésekre

bármely állat-gyógyászati ügyekben a leggyorsabban válasz adatik.

Barth F.

czég alatti fiók-üzletet Maros-Vásárhelyt, főter, Görög örökösei házukban.

teljesen újan és a jelenkor legfőbb igényeinek mindenben megfelelőleg felszerelvén és berendezvén, ajánlja az efféle norinbergi és díszára üzletekben szokásos minden kigondolható árucikkeinek

meglepő terjedelmes választékban, u. m.:

bel- és külföldi diszmű-árakat; pipere asztali czikkeket; a legfinomabb angol és francia illatszereket; illatos szappanokat; hajruha-, fog- és körömképeket; bontó-, simító-, választó- és tűző-fésűket; asztali-, úti- és falitükröket; **halász-, vadász-, lovaglő- és séta-szereket**; úti-táska- és bőröndöket; női kézi- és övtáskákat; pénz-, szivar- és dohánytárczákat; legfinomabb tajték szivar- és dohány-pipákat, valamint minden más dohány-készletet; utcza- és béli-legyezőket; esernyőket, (gummy) esőköpenyeket; talmi arany, china ezüst, alpaca, pakfong, brittania, bronz, öntöttvas stb. tárgyak; asztali-, zsebbeli-, toll- és kerti-késeket; vászon-, papir-, köröm- és hiuzzó-ollókat; evő-, kávé- és merő-kanalakat; kávéörlők és kávéöntő-gépeket bádog-, réz- és porcellánból; réz és minden másnemű érc gyertyatartókat; fa- és pléhtálcákat; finom porcellán edények-, étkező-, kávé- és thea-készleteket; metszett üvegkanecók-, palaczkok- és poharakat nagy mennyiségben;

látszerészi áruk, mint:

szemüvegek, színházi látcsövek, hév-, idő- és szeszmérőket stb.:

a legnagyobb választéku gyermek-játékok;

valamint ezer más itt egyenként elő nem sorolható tárgyak.

minden versenyt kizáró legméltányosabb jutányos, de határozott árakban.

Megrendelések vidékre készpénz, vagy utánvét mellett gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

(147)

(10—*)

Vasbutorok és hajtott faszékek a legjobb gyárákból mintá után megrendelhetők.

Nyomtatta Imreh Sándor Maros-Vásárhelyt az ev. ref. főiskola gyorsajtóján 1875.